

13.07.2015

Komunikat w sprawie pełnienia dyżurów medycznych przez lekarzy odbywających szkolenie specjalizacyjne

Zgodnie z art. 16f ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (Dz. U. z 2015 r. poz. 464) lekarz odbywa szkolenie specjalizacyjne na podstawie programu specjalizacji ustalonego dla danej dziedziny medycyny, z uwzględnieniem odpowiedniego modułu. W ramach programu specjalizacji lekarz m.in. odbywa staże kierunkowe obejmujące określony zakres wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych oraz pełni dyżury medyczne określone w programie danej specjalizacji lub pracuje w systemie zmianowym lub równoważnym czasie pracy w maksymalnym czasie pracy dopuszczonym w przepisach o działalności leczniczej.

Przepis art. 16h ust. 1 ww. ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry stanowi, że lekarz odbywa szkolenie specjalizacyjne na podstawie umowy o pracę zawartej z podmiotem prowadzącym szkolenie specjalizacyjne na czas określony w programie specjalizacji w ramach rezydentury. Lekarz na swój wniosek może również odbywać szkolenie specjalizacyjne, w ramach wolnych miejsc szkoleniowych, w podmiotach prowadzących szkolenie specjalizacyjne, w formie i na zasadach określonych w art. 16h ust. 2 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry.

Stosownie do art. 16i ust. 1 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry, lekarz odbywa szkolenie specjalizacyjne przez cały okres jego trwania w wymiarze czasu równym czasowi pracy lekarza zatrudnionego w podmiocie leczniczym, o którym mowa w art. 93 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 618, z późn. zm.) oraz pełni dyżury lub pracuje w systemie zmianowym lub równoważnym w maksymalnym czasie pracy dopuszczonym przepisami o działalności leczniczej.

Zgodnie z art. 93 ust. 1 ustawy o działalności leczniczej czas pracy pracowników zatrudnionych w podmiocie leczniczym, w przyjętym okresie rozliczeniowym, nie może przekraczać 7 godzin 35 minut na dobę i przeciętnie 37 godzin 55 minut na tydzień w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym. Przepis art. 95 ust. 2 ustawy o działalności leczniczej stanowi, że dyżurem medycznym jest wykonywanie poza normalnymi godzinami pracy czynności zawodowych przez pracowników wykonujących zawód medyczny i posiadających wyższe wykształcenie, zatrudnionych w podmiocie leczniczym wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne.

Z uwagi na to, że bez podpisania przez lekarza tzw. klauzuli opt-out (dobrowolnej dla lekarza), tygodniowa norma czasu pracy może być wydłużona do maksymalnie 48 godzin, to w takim właśnie wymiarze godzinowym lekarz powinien pracować oraz dyżurować, by właściwie realizować program specjalizacji. Oznacza to, że dopiero godziny rozplanowane w wymiarze przekraczającym 37 godzin 55 minut tygodniowo (stanowiącym normalny czas pracy lekarza odbywającego szkolenie specjalizacyjne), tj. w wymiarze 10 godzin 5 minut tygodniowo, spełniają kryteria do uznania ich za realizację dyżuru medycznego.

Pracodawca powinien jednocześnie mieć na względzie, iż pracownikowi w każdej dobie przysługuje prawo do co najmniej 11 godzin nieprzerwanego odpoczynku, a w każdym tygodniu – do co najmniej 35 godzinnego odpoczynku, zgodnie z art. 97 ust. 1 i 3 ustawy o działalności leczniczej.

Z kolei art. 16i ust. 3 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry określa, że lekarzowi pełniącemu dyżur medyczny w ramach realizacji programu specjalizacji przysługuje wynagrodzenie na podstawie umowy o pełnienie dyżurów zawartej z podmiotem prowadzącym szkolenie specjalizacyjne lub staż kierunkowy.

Ustawodawca posłużył się konstrukcją: „umowy o pełnienie dyżurów” w znaczeniu funkcjonalnym, czyli jako zobowiązanie lekarza do pełnienia dyżuru medycznego stanowiącego formę specjalistycznego szkolenia teoretycznego określonego w programie specjalizacji.

Zarówno z ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry, jak też z wydanego na jej podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 stycznia 2013 r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy dentystry (Dz. U. poz. 26) nie wynika obowiązek zawierania odrębnej umowy o pełnienie dyżurów. Celem art. 16i ust. 3 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry było przede wszystkim wskazanie na konieczność odrębnego wynagradzania czasu pełnienia dyżuru medycznego w ramach realizacji przez lekarza programu specjalizacji. W związku z tym, że środki finansowe przekazywane na rezydenturę nie obejmują wynagrodzenia za dyżury medyczne, podmiot prowadzący szkolenie specjalizacyjne za każdy okres będący realizacją dyżuru medycznego wymaganego programem specjalizacji i odbywanego zgodnie z określonym harmonogramem, wypłaca wynagrodzenie z innych środków niż przekazane na finansowanie rezydentury przez Ministra Zdrowia.

Należy podkreślić, że pełnienie dyżurów medycznych określonych w programie danej specjalizacji jest jedną z form pogłębiania i uzupełniania wiedzy

teoretycznej oraz nabywania i doskonalenia umiejętności praktycznych. Na jednostkę prowadzącą szkolenie specjalizacyjne został nałożony obowiązek umożliwienia lekarzowi odbywającemu szkolenie specjalizacyjne realizacji wszystkich elementów programu specjalizacji, w ramach czasu trwania danej specjalizacji, zatem również pełnienia dyżurów medycznych. Należy przy tym wskazać, że dyżury powinny być realizowane w jednostce, w której lekarz realizuje dany staż kierunkowy, o ile program specjalizacji nie stanowi inaczej.

W myśl art. 16m ust. 7 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty nadzór nad realizacją programu specjalizacji przez lekarza odbywającego szkolenie specjalizacyjne, sprawuje kierownik specjalizacji. Kierownik specjalizacji, w porozumieniu z kierownikiem jednostki szkolącej, ustala harmonogram dyżurów oraz decyduje o dopuszczeniu lekarza do samodzielnego pełnienia dyżuru, zgodnie z § 15 rozporządzenia w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy dentystów. Przed dopuszczeniem do samodzielnego pełnienia dyżurów medycznych lekarz odbywający szkolenie specjalizacyjne jest zobowiązany do pełnienia tzw. dyżurów towarzyszących, pod nadzorem lekarza specjalisty w określonej dziedzinie medycyny.

Harmonogram dyżurów lekarza rezydenta powinien być tak ułożony, żeby tzw. „zejście po dyżurze”, tj. okres odpoczynku po odbytych dyżurach medycznych, nie przypadał na okres 7 godzin 35 minut na dobę przeznaczonych na realizację programu specjalizacji pod nadzorem kierownika specjalizacji. W praktyce może to oznaczać odbywanie przez lekarza rezydenta dyżurów trwających np. 5 godzin 25 minut w dni powszednie (czas pracy lekarza wyniesie wtedy łącznie z dyżurem 13 godzin na dobę), realizowanych poza normalnymi godzinami pracy, lub/ oraz dyżurów trwających 13 godzin – realizowanych w pozostałe dni, z zachowaniem obowiązujących okresów odpoczynku.

Środki finansowe niezbędne do odbywania szkolenia specjalizacyjnego w ramach rezydentury przez lekarzy, którzy zostali zakwalifikowani do jej odbywania lub odbywają ją w tym trybie, Minister Zdrowia przekazuje na podstawie umowy zawartej z podmiotem prowadzącym szkolenie specjalizacyjne zatrudniającym tych lekarzy. Umowa ta określa wysokość środków i ich przeznaczenie. Lekarz, który odbywa szkolenie specjalizacyjne w ramach rezydentury, otrzymuje zasadnicze wynagrodzenie miesięczne, wraz z pochodnymi, ustalone przez Ministra Zdrowia na podstawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku za ubiegły rok, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", w drodze obwieszczenia, do dnia 15 stycznia każdego roku, w wysokości nie mniejszej niż 70% tego wynagrodzenia.

Kwestie dotyczące podmiotu zobowiązanego do wypłaty wynagrodzenia za dyżury medyczne pełnione w ramach realizacji programu specjalizacji przez lekarzy rezydentów w jednostce prowadzącej staż kierunkowy, która nie jest jednostką prowadzącą szkolenie specjalizacyjne, powinny być unormowane w porozumieniach zawieranych przez jednostkę szkolącą w celu umożliwienia zrealizowania przez lekarzy programu specjalizacji, o których mowa w art. 19f ust. 2 pkt 10 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty.

Wskazania przy tym wymaga, że wynagrodzenie lekarzy rezydentów z tytułu pełnienia dyżurów medycznych w jednostce szkolącej i w czasie odbywania stażu kierunkowego w innej placówce, powinno, oprócz normalnego wynagrodzenia, obejmować także dodatek w wysokości uzależnionej od dnia i pory pełnienia dyżuru medycznego. Podstawę ustalenia tego wynagrodzenia winno stanowić zasadnicze wynagrodzenie miesięczne otrzymywane przez lekarza, który odbywa szkolenie specjalizacyjne w ramach rezydentury określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie wysokości zasadniczego wynagrodzenia miesięcznego lekarzy i lekarzy dentystów odbywających specjalizację w ramach rezydentury (Dz. U. poz. 1498).

Podkreślenia wymaga fakt, że rezydentura jest szczególnym rodzajem umowy o pracę, ściśle określającej czas jej zawarcia, cel oraz sposób realizacji, a wszelkie opóźnienia w realizacji programu specjalizacji skutkują przedłużaniem procesu szkolenia, co jest zjawiskiem niekorzystnym przede wszystkim ze względu na obniżenie efektywności wykorzystania miejsc szkoleniowych.

Dodatkowo należy zauważyć, że do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego zgodnie z programem i planem jego odbywania, każda jednostka szkoląca zobowiązuje się w § 1 ust. 1 umowy zawieranej z Ministrem Zdrowia na refundowanie kosztów zatrudnienia rezydentów. Stosowanie przez jednostkę zasad organizacji pracy, które uniemożliwiają lekarzowi rezydentowi realizację szkolenia specjalizacyjnego, do którego zalicza się również realizację dyżurów medycznych, w prawidłowy sposób, w tym m.in. zobowiązanie rezydenta do pełnienia dyżurów w jednostkach niewymienionych w programie specjalizacji, np. w szpitalnym oddziale ratunkowym, jest zatem niezgodne z tą umową i wiąże się z koniecznością zwrotu środków finansowych przekazanych przez Ministra Zdrowia na jej realizację, zgodnie z § 2 ust. 5 ww. umowy.

Ministerstwo Zdrowia dokłada wszelkich starań, aby zawarte w tym miejscu dane były rzetelne, wyczerpujące i aktualne. Jednak mają one charakter wyłącznie informacyjny i nie mogą stanowić podstawy do jakichkolwiek roszczeń.